

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 18.5.2005
KOM(2005) 196 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI BEI
EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI**

Stipresnė ES bei JAV partnerystė ir atviresnė rinka XXI amžiuje

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. 2004 m. ES ir JAV aukščiausio lygio susitikimo metu priimtoje ES ir JAV deklaracijoje dėl ekonominės partnerystės stiprinimo transatlantiniai partneriai buvo pakviesti sukurti ateities strategiją, kuri leistų sustiprinti ekonominius JAV ir ES santykius. Deklaracijoje abiejose Atlanto pusėse esančių interesų grupių prašoma įvertinti dvišalius ekonominius santykius ir ištirti, kaip būtų galima pašalinti kliūtis prekybai, reglamentavimui ir investicijoms.
2. ES 2004 m. rugsėjo 30 d. pradėjo viešas konsultacijas internete. Verslo bendruomenė, aplinkosaugos ir vartotojų organizacijos, profesinės sąjungos ir kitos suinteresuotos grupės bei asmenys buvo pakviesti pareikšti savo nuomonę dėl kliūčių, su kuriomis jie susiduria prekiaudami arba tarpusavyje investuodami į rinkas. Suinteresuotosios šalys taip pat turėjo galimybę pareikšti savo nuomonę dviejų Komisijos interesų grupėms suorganizuotų konferencijų metu.
3. Komisija, atsižvelgdama į interesų grupių pastabas, nustatė sritis, kuriose yra problemų, sprendinų bendradarbiaujant su JAV. Komisijos siūlomos iniciatyvos sudaro paketą, skirtą skatinti ES ir JAV prekybą bei investicijas trijose srityse:
 - transatlantinės rinkos reglamentavimas;
 - žinių ir naujovių dinamiškumas;
 - tinkamesnė sienų apsauga siekiant pagreitinti prekybą ir investicijas.
4. Įgyvendinimo mechanizmų atžvilgiu Komisija siūlo įvairius privalomus ir neprivalomus metodus tuose sektoriuose, siekiant suteikti ES ir JAV partnerystei naują impulsą ir kokybę, tuo pačiu atsižvelgiant į savo išsipareigojimus skatinti tvarų vystymąsi. Šiuo atžvilgiu reikėtų numatyti ambicingą metodą skatinant veiksmingesnį bendradarbiavimą reglamentavimo srityje.
5. Bet kokie vėliau priimti privalomi išsipareigojimai būtų vertinami *ex-ante* pagal Komunikatą dėl poveikio įvertinimo¹. Be to, laikantis Komisijos pasiūlymams taikomų taisyklių, numatytų šiame komunikate, būtų atliekamas tvarumo poveikio įvertinimas, kuriam reikalingas Tarybos įgaliojimas.
6. Komunikate taip pat pateikiami keli pasiūlymai, skirti transatlantinės partnerystės politikai stiprinti.

¹ KOM(2002) 276.

TURINYS

1.	Įvadas	4
2.	Loginis pagrindas	4
3.	Iniciatyvos, skirtos pagerinti transatlantinės rinkos darbą	6
3.1.	Transatlantinės rinkos reglamentavimas	6
3.1.1.	Bendradarbiavimas reglamentavimo politikos srityje.....	6
3.1.2.	Investicijų palengvinimas.....	8
3.1.3.	Konkurencijos politika ir jos vykdymas	8
3.1.4.	Vyriausybės viešieji pirkimai.....	8
3.1.5.	Aviacija	9
3.1.6.	Jūrų transporto paslaugos ir jūrų reikalai	9
3.1.7.	Finansų rinkos	9
3.1.8.	Laisvas verslininkų judėjimas	10
3.1.9.	Abipusis profesinių kvalifikacijų pripažinimas	10
3.2.	Žinių ir naujovių dinamiškumas.....	11
3.2.1.	Naujosios technologijos	11
3.2.1.1.	Informacinės ir ryšių technologijos (IRT): naujovių reglamentavimas	11
3.2.1.2.	Kosmosas	11
3.2.2.	Intelektinė nuosavybė.....	11
3.2.3.	Moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla	12
3.2.4.	Energetika	13
3.2.5.	Švietimas ir profesinis mokymas	13
3.3.	Tinkamesnė sienų apsauga siekiant pagreitinti prekybą ir investicijas.....	13
4.	Ekonominių tikslų siekimas	14
4.1.	Politikos priemonės	14
5.	Išsamesni ES ir JAV santykiai	15
5.1.	Naujoji transatlantinė darbotvarkė (NTD) – nepriklausomas įvertinimas	16
5.2.	Mūsų ambicijas atitinkantis ES ir JAV santykių politinis pobūdis.....	17
6.	Išvados ir rekomendacijos.....	18

1. ĮVADAS

Vykdam 2004 m. ES ir JAV aukščiausio lygio susitikimo metu priimtą ES ir JAV deklaraciją dėl ekonominės partnerystės stiprinimo (toliau – Dromolando deklaracija), šiame komunikate išdėstomas pasiūlytų iniciatyvų, skirtų skatinti ES ir JAV prekybą bei investicijas, paketas. Šios iniciatyvos apima bendradarbiavimą reglamentavimo srityje, paslaugas (įskaitant aviaciją ir finansų rinkas), investicijas, konkurenciją, viešuosius pirkimus, naujoves ir naujas technologijas bei sąveiką tarp prekybos ir saugumo sektorių. Siekiant suteikti ES ir JAV ekonominei partnerystei naują impulsą ir kokybę, tuo pačiu toliau kuriant transatlantinę rinką be kliūčių, siūlomas pagrindas, įpareigojantis abu partnerius parengti priemones, kurių reikia norint įgyvendinti išipareigojimus tuose sektoriuose. Tokiu būdu atitinkamoms reglamentavimo institucijoms turi būti suteiktos būtinos priemonės skatinti bendradarbiavimą ir užkirsti kelią reglamentavimo problemoms dar prieš joms išskylant. Norint užtikrinti, kad vykdomi išipareigojimai dėl rezultatų, bus naudinga politinė priežiūra. Todėl Komisija siūlo 2005 m. ES ir JAV aukščiausio lygio susitikimo metu priimti ekonominę deklaraciją, kad būtų galima pradėti dirbti pirmiau minėtose srityse. Reikėtų numatyti galimybę jas skatinti pasirašant įpareigojančius susitarimus. Šiame komunikate taip pat pateikiami keli pasiūlymai dėl transatlantinės partnerystės politikos sandaros stiprinimo.

2. LOGINIS PAGRINDAS

Ekonominiai santykiai yra nuolat besiplečiančių ES ir JAV ryšių pagrindas. Būtent dėl šių tvirtų santykių buvo sukurtos sąlygos, leidusios per pastaruosius dešimtmečius suklestėti transatlantiniams politiniams santykiams.

2004 m. Dromolando ES ir JAV aukščiausio lygio susitikimo metu vadovai susitarė ieškoti bendradarbiavimo priemonių ir geros praktikos didinant ekonomikos augimą, kuriant naujas darbo vietas ir diegiant naujoves, bei pakvietė interesų grupes abiejose Atlanto pusėse siūlyti savo idėjas dėl tolesnės transatlantinės ekonominės integracijos. Jų tikslas buvo 2005 m. aukščiausio lygio susitikimo metu sukurti ilgalaikę strategiją, kuri leistų sustiprinti ekonominę ES ir JAV partnerystę. Iki 2004 m. gruodžio 31 d. vyko trijų mėnesių ES interesų grupių konsultacijos. Jų atsakymai pateikė nemažai konstruktyvių idėjų. Daugelyje atsakymų didžiausias dėmesys skiriamas poreikiui pašalinti netarifines kliūtis, ypač su reglamentavimu, prekyba ir saugumu susijusiose srityse¹. Interesų grupės taip pat nurodo, kad tolesnė Lisabonos darbotvarkės pažanga yra transatlantinių ekonominių santykių pakartotinio suintensyvinimo sąlyga. Šiame komunikate dėstomi pasiūlymai bendrai ES ir JAV ekonominės integracijos stiprinimo strategijai. Jame taip pat atsižvelgiama į galimybes stiprinti politines struktūras, kuriomis grindžiami ES ir JAV santykiai.

¹ Interesų grupių pasiūlymus
http://europa.eu.int/comm/external_relations/us/consultation/results/index.htm

žr.

ES ir JAV dvišaliai santykiai prekybos ir investicijų srityje – didžiausios apimties pasaulyje. 2003 m. bendra ES ir JAV prekybos prekėmis bei paslaugomis apimtis siekė apie 600 milijardų EUR. Nors su prekyba susiję ginčai dažnai patenka į pirmuosius spaudos puslapius, iš tikrųjų jie vyksta tik dėl 2 % tos apimties. Vis svarbesniu ES ir JAV ekonominių santykių bruožu tampa milžiniški tiesioginių užsienio investicijų (TUI) srautai į abi puses. 2003 m. šios srovės sudarė 1,4 trilijonus EUR bendrų investicijų į abi puses (766 milijardus EUR TUI iš ES į JAV ir apie 640 milijardų EUR TUI iš JAV į Europą). Apie 14 milijonų darbo vietų ES ir JAV priklauso nuo transatlantinių komercinių ryšių. Reikia toliau stiprinti konkurenciją mažinant verslo įmonių išlaidas, skatinant reguliarių bendradarbiavimą tarptautinėje arenoje, saugant intelektinės nuosavybės teises ir ieškant naujų rinkų trečiojoje šalyse.

Nepaisant daugybės dvišalių ekonominių ryšių nemažai veiksnių vis dar trukdo prekybai ir investicijoms². Stiprinant šiuos ryšius ir gerinant prekybos galimybes svarbus vaidmuo tenka patobulintai reglamentavimo sistemai. Pirma, kliūtys reglamentavimo srityje vis dar sudaro didelių išlaidų. Spartesnė pažanga šalinant šias kliūtis sudarytų sąlygas įmonėms ir vartotojams įvairiuose sektoriuose gauti didesnę pelną. Antra, turime sutvirtinti pamatus augimui ir naujovėms siekdami didesnės pažangos savo žiniomis grindžiamos ekonomikos vystymosi ir integracijos srityse. Trečia, tiek ES, tiek JAV susiduria su rimtomis ekonominėmis vidaus ir išorės problemomis, JAV pastebimas didelis biudžeto ir prekybos deficitas, o ES privalo pagerinti nuviliančius augimo rodiklius. Galiausiai, ES ir JAV susiduria su vis didėjančių spaudimu iš sparčiai augančios ekonomikos šalių, kaip antai Kinija ir Indija.

ES reakcija į šias problemas buvo atnaujinta Lisabonos strategija, kurioje numatoma glaudesnė tarptautinio reglamentavimo ir administravimo sričių konvergencijos integracija bei naujas impulsas³, išlaikant ilgalaikį tvaraus vystymosi tikslą. Todėl ES ir JAV ekonominės partnerystės stiprinimas tuo pačiu yra tikslas skatinti darbo vietų kūrimą ir augimą, diegti naujoves ir tuo pačiu pagyvinti prekybą bei investicijas. Keletas šių klausimų yra susiję su tvariu vystymusi visais aspektais (t. y. aplinkosaugos, socialiniu ir ekonominiu aspektais). Todėl ES ir JAV ekonominėje partnerystėje svarbus dėmesys turėtų būti skiriamas tvariam vystymuisi.

Pagrindinis prioritetas siekiant tvaraus augimo visame pasaulyje – PPO Dohos plėtros darbotvarkės sudarymas. ES ir JAV dirba išvien šiuo tikslu. ES ir JAV laisvosios prekybos susitarimas (LPS) galėtų sumenkinti šio daugiašalio prioriteto

² 2004 m. Europos Komisijos ataskaita apie kliūtis prekybai ir investicijoms JAV – žr. http://trade-info.cec.eu.int/doclib/docs/2005/march/tradoc_121929.pdf.

³ 2005 2 2 Komisijos komunikato Europos Tarybai „Dirbti kartu augimo ir darbo vietų labui – Nauja Lisabonos strategijos pradžia“ antraštinėje dalyje „Augimas ir darbo vietos: pasaulinė dimensija“ (19 psl.) rašoma: „Reikėtų naujos krypties reguliavimo ir administravimo konvergencijai tarptautiniu lygiu, ypač transatlantiniuose prekybos santykiuose. Užtikrinus kiek įmanoma vienesnius standartus tarptautiniu lygiu, – ar tai būtų santykiai su mūsų didžiausiais prekybos partneriais kaip JAV, ar su sparčiai augančiomis rinkomis Azijoje kaip, pvz., Kinija, Indija, ir su kitomis šalimis ES kaimynystėje, – atsirastų galimybės ženkliam išlaidų sumažinimui ir našumo augimui. Komisija aktyviai vykdys šią darbotvarkę.“ - KOM(2005) 24.

svarbą. PPO yra tinkamas forumas aptarti, kaip mažinti tarifus. Dvišalės ES ir JAV ekonominės iniciatyvos turėtų papildyti PPO procesą ir sutelkti dėmesį į pagrindinius sunkumus, kurie iš esmės būna reglamentuojamojo pobūdžio. ES ir JAV laisvosios prekybos sutartis nepadėtų išspręsti šios pagrindinės ES ir JAV ekonominių santykių problemos.

Nors ES ir JAV bendro intereso makroekonominiai klausimai yra aptariami įvairiuose daugiašaliuose forumuose, dvišalis pasikeitimas nuomonėmis šiais klausimais galėtų padėti parengti bendrą analizę. Tai sustiprintų visą ES ir JAV partnerystę bei padėtų lengviau susitarti dėl makroekonominių klausimų daugiašaliuose forumuose.

3. INICIATYVOS, SKIRTOS PAGERINTI TRANSATLANTINĖS RINKOS DARBĄ

3.1. Transatlantinės rinkos reglamentavimas

3.1.1. Bendradarbiavimas reglamentavimo politikos srityje

Išaugus transatlantinei ekonomikai vis labiau tapo aišku, kad nebeįmanoma patenkinti sąžiningesnės konkurencijos ir aukšto lygio vartotojų bei gamtos apsaugos lygio poreikių nepraplečiant reglamentavimo srities. Tai suvokus, ES ir JAV reglamentavimo bei kompetentingų valdžios institucijų kontaktai tapo gerokai dažnesni ir intensyvesni. Tokie kontaktai yra svarbūs todėl, kad reglamentavimo veikla vakuume gali iškreipti ekonomiką ar net padaryti žalos. Tačiau siekiant demokratinio teisėtumo ir atskaitomybės reikia išlaikyti nepriklausomą reglamentavimą bei aukščiausius sveikatos, saugos, aplinkos ir vartotojų apsaugos standartus.

Yra plačiai pripažinta, kad transatlantinė rinka iš esmės veikia sklandžiai. Tai rodo jau vien tik kasdieninių prekių ir kapitalo srautų apimtys. Tačiau kai kuriose srityse, ypač prieš pradėdant reglamentavimo veiklą, reikia sustiprinti dialogą ir bendradarbiavimą, kad būtų išvengta skirtingų ES ir JAV veiksmų, galinčių padidinti išlaidas ir kliudyti augimui, tokiu būdu tinkamai nebeatsižvelgiant į vartotojų, verslininkų ar kitų suinteresuotų šalių poreikius.

Nors ES ir JAV bendradarbiavime reglamentavimo srityje buvo padaryta didelė pažanga, problemų vis dar yra. Iššūkis yra rasti tokį bendradarbiavimo reglamentavimo srityje būdą, kuris leistų reglamentavimo institucijoms pripažinti, kad nors pagrindinį dėmesį jie skiria atsakomybės sritims savo šalyje, tačiau nuo šiol kartu valdo ir reglamentuoja transatlantinę rinką.

2002 m. parengtos ES ir JAV gairės dėl bendradarbiavimo reglamentavimo srityje ir skaidrumo – tai naujausios pastangos pagerinti reglamentavimo institucijų bendradarbiavimą. Sistemingesnis metodas buvo išvystytas 2004 m. birželio mėnesio ES ir JAV bendradarbiavimo reglamentavimo srityje plane. Šios savanoriškos priemonės taikomos pramonės prekėms. Jos rodo pažangą, kurios rezultatas – bendradarbiavimas įvairiuose sektoriuose, bendrai didėjantis suvokimas, kad reikia sustiprinti ES ir JAV bendradarbiavimą reglamentavimo srityje, ir kuriai interesų grupės parodė teigiamą dėmesį. Tačiau šių priemonių poveikis vis dar nepakankamai juntamas. Veiksmingas jų įgyvendinimas dažnai priklauso nuo prioritetų skirstant

turimus išteklius arba nuo reglamentavimo užduočių ir įgaliojimų pobūdžio. Todėl reglamentuojančių institucijų įsipareigojimai bendradarbiauti yra kintantys.

Patirtis rodo, kad norint nustatyti sritis, kuriose turėtų būti padaryta didesnė pažanga, ir suformuluoti tinkamus tikslus bei reguliariai paskirstyti prioritetus, reikalinga aukščiausio lygio politinė parama bei darbotvarkės nustatymo mechanizmas. Patirtis, įgyta esamų reguliarių dialogų įvairiose srityse metu, taip pat rodo, kad negalima visiems taikyti tos pačios sąlygos, ir kad reikia lankstumo, kadangi kai kurie dialogai jau vyksta gana sėkmingi. Remdamosi lig šiol gauta patirtimi ES ir JAV turėtų ryžtis ambicingam kokybiškam žingsniui skatinti bendradarbiavimą reglamentavimo srityje. Reikėtų išlaikyti metodą dirbti pagal sektorius ir tinkamai taikyti visas priemonių, apimančių pasikeitimą informacija, pasitikėjimo didinimą ir privalomus metodus, dėl kurių reikia pakeisti teisės aktus, galimybes.

Sustiprintas metodas turėtų būti taikomas:

- intensyvesniam bendradarbiavimui, įskaitant šiuos pagrindinius aspektus:
 - (a) Komisija ir JAV reglamentavimo institucijos turi laiku keistis metų darbo programomis;
 - (b) naudotis „reglamentavimo institucijų pagalbos linija“, jeigu viena šalis nori, kad su ja būtų tariamasi dėl kitos šalies planuojamų naujų reglamentavimo iniciatyvų, kurios galėtų pažeisti jos svarbius interesus;
 - (c) nustatyti sektorius, kuriuose didžiausia ekonominė nauda galėtų būti gaunama bendradarbiaujant;
 - (d) naujų standartų arba politinių iniciatyvų parengiamajame etape atlikti konsultacijas standartus nustatančiose institucijose;
 - (e) skatinti proporcingus poveikio ekonomikai, socialinei sričiai ir aplinkai įvertinimus tarp atitinkamų šalių;
 - (f) keistis gera praktika atliekant rizikos analizę vartotojų ir aplinkos apsaugos srityje, atsižvelgiant į atsargumo principą;
 - (g) priimti papildomas priemones, skirtas skatinti geresnį kiekvienos šalies reglamentavimo praktikos supratimą ir veiksmingesnį bei nuoseklesnį reglamentavimo metodų bei priemonių taikymą. Tai apimtų pasikeitimą gera bendra reglamentavimo praktika, pavyzdžiui, skatinant nuostatų skaidrumą ir viešąsias konsultacijas.
- Lygiavertiškumo pripažinimui, jeigu skirtinguose reglamentuose ir standartuose numatomi lygiaverčiai apsaugos bei kokybės lygmenys.
- Prireikus kurti bendrus standartus.

3.1.2. *Investicijų palengvinimas*

Nepaisant investicijų srautų svarbos ES ir JAV santykiams, JAV vis dar galioja anomalūs apribojimai išigyti nuosavybę, viršijantys apribojimus dėl minimalių

saugumo priežasčių. Panaikinus apribojimus užsienio piliečiams įsigyti nuosavybę aviacijos sektoriuje abiejose Atlanto pusėse vežėjai galėtų lengviau įsigyti tarptautinio kapitalo, kuris savo ruožtu palengvintų jų veiklą pasaulyje, padidintų augimą, konkurencijos veiksmingumą ir duotų naudos konkurencingumui bei vartotojams. Kalbant bendriau, ES bendrovės taip pat susirūpinusios, kad tikrinimo ir pranešimų procedūros, kuriose dalyvauja JAV Užsienio investicijų komitetas (CFIUS), apima neproporcingus reikalavimus dėl priežiūros ir įmonių valdymo bei dėl svarbios srityse dirbančių darbuotojų tikrinimo. ES turėtų siekti, kad JAV panaikintų likusius apribojimus įsigyti nuosavybę ir pakeistų juos paprastesniais, pagrįstais ir proporcingais reikalavimais dėl pranešimų teikimo, kurie, jei reikia, būtų reglamentuojami privalomomis nuostatomis.

Be to, reikia skatinti Europos investuotojams, kuriems neaiškūs žalos atlyginimo ieškiniai sudaro daugiausia sunkumų investuojant JAV, itin svarbią deliktų teisės reformą JAV.

3.1.3. *Konkurencijos politika ir jos vykdymas*

Kadangi ES ekonomika ir JAV ekonomika tapo vis labiau neatsiejamomis, įmonių jungimasis ir įsigijimas vienoje Atlanto pusėje turi vis daugiau pasekmių konkurencijos politikai kitoje jo pusėje. Europos Komisija ir JAV konkurencijos institucijos intensyviai bendradarbiauja pagal 1991 ir 1998 metų susitarimus, koordinuoja vykdomąją veiklą ir keičiasi neslapta informacija. Jeigu tai susiję su tarptautiniais karteliais, kuriems atliekamas bendras tyrimas, pagrindo, leidžiančio keistis slapta informacija, trūkumas gali trukdyti veiksmingai bendradarbiauti. ES ir JAV turėtų išnagrinėti galimybes, kaip pašalinti kliūtis tokiam pasikeitimui informacija..

3.1.4. *Vyriausybės viešieji pirkimai*

Atvėrus ES ir JAV viešųjų pirkimų rinkas padidėtų Europos konkurencingumas ir atsirastų naujų galimybių ES verslo įmonėms (įskaitant mažas ir vidutines įmones – MVĮ). Nors pagal PPO vyriausybės viešųjų pirkimų susitarimą (VVPS) viešųjų pirkimų galimybių abiems pusėms žymiai padaugėjo, JAV visada priešinosi tam, kad padėtis pagerėtų. ES bendrovės į patekimo į rinką kliūčių sąrašą įtraukė tokius įstatymus, kaip „Buy America“, „Small Business Act“ ir nacionalines lengvatas.

Siekiant pagerinti padėtį, santykiai su JAV valstybės viešųjų pirkimų srityje turėtų būti grindžiami abipusiškumu ir susitarimu „VVPS-plius“. Remiantis ankstesniu darbu reikėtų parengti gretutines priemones, skirtas abiems pusėms pagerinti galimybes dalyvauti konkursuose, įskaitant elektroninio viešųjų pirkimų būdo naudojimo skatinimą.

Be to, ES ir JAV turėtų sustiprinti savo koordinavimą bei bendradarbiavimą, siekiant skatinti pažangą pliuralinėse ir daugiašalėse derybose dėl viešųjų pirkimų, t.y. plėsti VVPS taikančiųjų skaičių bei pagal GATS derėtis dėl daugiašalio susitarimo dėl viešųjų pirkimų paslaugų srityje.

3.1.5. *Aviacija*

Derybos dėl išsamaus ES ir JAV oro susisiekimo paslaugų susitarimo suteikia mums puikią galimybę padaryti konkretų poveikį glaudesniems transatlantiniams santykiams. Šiuo metu oro susisiekimo paslaugos apsiriboja reglamentavimo sistema, atspindinčia 1940 m. politinę ir technologinę padėtį. Priėmus šį susitarimą JAV ir ES oro transporto įmonėms būtų sudarytos naujos verslo galimybės, dėl ko jos galėtų gauti milžinišką ekonominę naudą (vartotojai per metus gautų mažiausiai 5 milijardus EUR naudą, per metus papildomai keliautų virš 17 milijonų keleivių, būtų kuriamos naujos darbo vietos abipus Atlanto). Išsamus ES ir JAV susitarimas taptų patikimu ekonominiu ir teisiniu transatlantinių oro susisiekimo paslaugų pagrindu. Pribrendo reikalas tęsti derybas, sutelkiant dėmesį į didelę naudą bendrai transatlantinei ekonomikai. Derybos turėtų vykti pagal susitarimo projektą, kuris buvo parengtas 2004 m. birželio mėnesį. Reikėtų padaryti pažangą keliose pagrindinėse susitarimo srityse: bendradarbiavimo reglamentavimo srityje (ypač saugumo, valstybės pagalbos ir konkurencijos klausimai) ir skrydžių teisėje. Pagrindinį klausimą dėl JAV oro transporto įmonių nuosavybės ir jų kontrolės taisyklių svarsto JAV administracija.

3.1.6. *Jūrų transporto paslaugos ir jūrų reikalai*

Jūrų transportui tenka svarbus vaidmuo palengvinant pasaulio ir transatlantinę prekybą. Jūrų prekyba sudaro 90 % visos tarptautinės prekybos (apimties), o atskiri sektoriai, pavyzdžiui, konteinerių prekyba, rodo nuolatinius dviskaičius metinius augimo rodiklius. ES ir JAV jūrų pramonei tenka itin svarbus ekonominis vaidmuo tiek savo šalies, tiek tarptautinės prekybos mastu. Dėl suvaržančios politikos gali sulėtėti ekonominė pažanga ir pasaulinės prekybos augimas. Reikia patobulinti jūrų sektoriaus reglamentavimo sistemą, ypač apsaugos priemonių srityje, kurioje bendradarbiavimą dar reikėtų vystyti.

Europos Komisija pradėjo visapusiškos jūrų politikos kūrimo procesą, kai tuo tarpu JAV administracija, reaguodama į 2004 m. rugsėjo mėnesio JAV komisijos ataskaitą dėl vandenynų politikos, 2004 m. gruodžio mėnesį priėmė Vandenyno veiksmų planą („*Ocean Action plan*“) Galima būtų labiau sustiprinti bendradarbiavimą šioje srityje ir įtraukti tokius klausimus, kaip tarptautinis vandenynų valdymas ir jūros teisė, pasikeitimas duomenimis, moksliniai tyrimai, laivybos saugumas ir aplinkos apsauga bei tarsi ekonominė vandenynų ir jų išteklių nauda.

3.1.7. *Finansų rinkos*

Prieiga prie kapitalo – tai investicijų ir naujovių šaltinis. ES ir JAV finansų rinkos jau yra labai integruotos bei atspindi investicijų ir kapitalo srautus į abi puses. Vis dėl to būtina tolesnė integracija. Tikra ES ir JAV finansų rinkų integracija gali 60 % sumažinti prekybos išlaidas abiejose Atlanto pusėse, tuo pačiu 50 % padidinant prekybos apimtį ir 9 % sumažinant nuosavo kapitalo išlaidas. Atvirkščiai, reglamentavimo nukrypimai arba vienos jurisdikcijos reglamentų nuostatų perleidimas kitos jurisdikcijai gali turėti svarių neigiamų pasekmių ekonomikai. Kai kuriose srityse, kaip antai JAV draudimo sektoriuje, vis dar yra tradicinių kliūčių rinkai.

ES ir JAV yra įsitikinusios, kad būtina suartinti tokių pagrindinių sričių kaip apskaitos ir audito standartai, bankų kapitalo pakankamumo ir bankininkystės bei

kitų finansų rinkų pagrindinių sąlygų funkcinį atitikimą ir padidinti jo priimtinumą. Finansų rinkų reglamentavimo dialogo (FRRD) tarp įvairių atstovų abiejose Atlanto pusėse metu buvo sėkmingai svarstomi keli pagrindiniai klausimai, kaip antai „Sarbanes-Oxley Act“ įgyvendinimo aspektai, ES bendrovių galimybės išsiregistruoti iš JAV biržų ir poreikis suartinti apskaitos standartus. Dėl pastarųjų jau pasiektas politinis susitarimas. Netolimoje ateityje turėtų būti pripažinti tarptautiniai apskaitos standartai (TAS) Europos emitentams JAV, pradėta tartis dėl komercinės rizikos draudimo abipusio pripažinimo, o perdraudimo sektoriuje reikėtų rasti sprendimus, kaip panaikinti papildomus reikalavimus ES perdraudėjams, vykdančiams savo veiklą JAV. Europos Komisija ir jos partneriai JAV transatlantinio įmonių valdymo dialogo kontekste turėtų toliau skatinti platų dialogą tokiais išsamesniais klausimais, kaip įmonių valdymas.

3.1.8. *Laisvas asmenų judėjimas*

Tam tikrų ES valstybių narių piliečiai, norintys apsilankyti JAV, neturi teisės net pasinaudoti atleidimo nuo vizų tvarka. ES sieks užtikrinti, kad JAV atleidimo nuo trumpalaikių vizų susitarimai būtų taikomi visoms ES valstybėms narėms.

Verslo srityje investicijos ir prekyba per pavaldžiausias įmones vis labiau tampa transatlantinės prekybos varomąja jėga. Todėl labai svarbu, kad asmenys galėtų laisvai judėti tarp ES ir JAV, apsistodami ten ilgesniam laikotarpiui. Reikėtų iširti kelionių iniciatyvos „patikimiems asmenims“ galimybes siekiant palengvinti tarptautinių keliautojų judėjimą atsižvelgiant į saugumo procedūras.

3.1.9. *Abipusis profesinių kvalifikacijų pripažinimas*

Spraga profesinių kvalifikacijų pripažinimo sistemoje trukdo profesionalių darbuotojų judėjimui ir stabdo konkurenciją paslaugų sektoriuje. Tačiau pastangomis šioje srityje išsiderėti abipusio pripažinimo susitarimus (APS) nebuvo padaryta jokia pažanga, kadangi pastangos, reikalingos norint įveikti JAV valstijų jurisdikcijos problemas, buvo neproporcingos. Todėl pirmiausia reikėtų derėtis dėl sektorių, kuriuose profesinių paslaugų tiekėjai ir (arba) vartotojai parodė ekonominių interesų.

Architektūros paslaugų srityje profesinės organizacijos abipus Atlanto parodė konkretų susidomėjimą derybomis dėl Abipusio pripažinimo susitarimo (APS) ir padarė didelę pažangą link jų užbaigimo. Taryba susitarė dėl įgaliojimo vesti APS derybas šioje srityje, leisiančio Komisijai derėtis su JAV dėl tokių nuo poreikių priklausančių APS. Šiuo atžvilgiu reikėtų paskatinti JAV politiškai remti diskusijas tarp profesinių organizacijų, tiesiant kelią privalomiems institucijų, atsakingų už tarptautinių susitarimų sudarymą, APS.

3.2. **Žinių ir inovacijų dinamiškumas**

3.2.1. *Naujos technologijos*

3.2.1.1. Informacijos ir ryšių technologijos (IRT): naujovių reglamentavimas

Reglamentavimo institucijos abipus Atlanto kovoja su greitai besivystančios skaitmeninės ekonomikos ir telekomunikacijų skaičiavimo ir transliacijos iššūkiais. Interesų grupės abiejose Atlanto pusėse susirūpinusios kliūtimis, kurios gali atsirasti

dėl skirtingos reglamentavimo aplinkos. Europos Komisija ir JAV jau tariasi dėl pagrindinių klausimų pagal ES ir JAV informacinės visuomenės dialogą, tačiau intensyvesnis koordinavimas padėtų toliau išvengti nepateisinamų skirtumų bei skatinti vystyti naujoviškas technologijas abipus Atlanto.

IRT vystymo srityje yra daug aspektų, leidžiančių dirbti ieškant bendrų galimybių ir kovojant su sunkumais. ES ir JAV turėtų skatinti plačiai diegti pagrindines technologijas, kaip antai plačiajuostė transliacija, radijo dažnius nustatanti įranga ir kita naujoviška technologija, kurios padėtų skatinti transatlantines naujoves ir augimą. Tuo pačiu jomis turėtų būti siekiama užkirsti kelią piktnaudžiavimui, kuris sumenkina šių technologijų potencialą visiems naudotojams, pavyzdžiui, bendradarbiauti siekiant stabdyti nepageidaujamos informacijos platinimą ir prisidėti kovojant su papildoma grėsme, kaip antai programomis-šnipais ir kitokiomis kompiuteriams kenkiančiomis programomis.

3.2.1.2. Kosmosas

Iš dalies todėl, kad JAV kontroliuoja eksportą, jos toliau pirmauja tokiose susijusiose srityse, kaip tam tikros palydovų sudėtinės dalys. Tačiau, kaip parodė *Galileo* susitarimas, dabar galima diskutuoti lygiaverčiu lygmeniu ir ieškoti bendrų interesų bei kurti palankią aplinką bendradarbiavimui kosmoso mokslo srityje ir komerciniam šios intensyviai augančios aukštų technologijų srities pritaikymui.

ES ir JAV turėtų parengti struktūrinį dialogą dviem svarbiais aspektais. Pirmia, skatinti bendradarbiavimą tokiose pagrindinėse srityse kaip žemės stebėjimas, palydovinė navigacija (*Galileo*, GPS), elektroniniai ryšiai, kosmoso mokslas ir tyrimas, bei remti besivystančias šalis su kosmosu susijusioje veikloje. Antra, tuo pačiu stengtis pašalinti likusias reglamentavimo kliūtis, kad būtų galima kurti sklandžiai veikiančią transatlantinę rinką kosmoso pramonei. Pagrindinės problemos šioje srityje būtų panaikinti nereikalingą kontrolę pagal JAV tarptautinės prekybos ginklais reglamentą (*US International Trade in Arms Regulations (ITAR)*) ir liberalizuoti tarptautinę paleidimo rinką.

3.2.2. Intelektinė nuosavybė

Pagrindinis ekonominis tikslas, kurio siekia tiek ES, tiek JAV – tai saugoti intelektinės nuosavybės teises siekiant skatinti naujoves, užimtumą ir konkurenciją. Būtina kovoti su padirbinėjimo ir piratavimo plitimu bei mažinti išlaidų skirtumus, susidarantį dėl intelektinės nuosavybės saugojimo būdų abiejose Atlanto pusėse.

Remdamosi ES 2004 m. Įgyvendinimo direktyva patvirtintu įsipareigojimu ES ir JAV turėtų intensyviau bendradarbiauti įgyvendinant intelektinės nuosavybės teises, pradedant rūpintis tvarka savo regionuose, o vėliau – imtis intelektinės nuosavybės problemų tam tikrose trečiosiose šalyse, ypač bendromis pastangomis kovojant su piratavimu ir padirbinėjimu. Apskritai, reikėtų toliau spręsti esmines teises problemas, kaip antai patentai (iširti kūrybingas galimybes, kaip sumažinti spragą tarp išradimo principo ir užregistravimo principo) bei transliuotojų apsauga atsižvelgiant į naujas technologijas. JAV savo pasirengimu įgyvendinti su intelektinės nuosavybės teisėmis susijusius PPO nutarimus turi skatinti intensyvų dialogą ir remti Europos bendrijos pilnavertį dalyvavimą Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINO) komitetuose, jei tai susiję su Bendrijos

kompetencija. Taip pat reikia užtikrinti, kad intelektinės nuosavybės teisės skaitmeninės žiniasklaidos srityje vystytųsi taip, kad būtų išlaikytas išipareigojimas ginti kūrėjų ir vartotojų interesus.

3.2.3. *Moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla*

Atnaujintos Lisabonos darbotvarkės centre yra siekimas pripažinti svarbų vaidmenį, kuris tenka moksliniams tyrimams ir vykdomajai veiklai skatinant konkurencingumą ir ekonomikos augimą. ES taip pat prieš kurį laiką pripažino įnašą, kurį gali padaryti žiniomis paremtos ekonomikos kūrimas suteikiant galimybę trečiųjų šalių mokslininkams ir mokslinių tyrimų institucijoms dalyvauti pagal vėlesnes pagrindų programas vykdomoje veikloje. Nuo 1998 m. pagal ES ir JAV susitarimą dėl bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje⁴ buvo vykdomos kelios veiklos kryptys: dalyvaujant JAV bendrovėms ir mokslinių tyrimų institutams atliekami bendrai vykdomi projektai tokiose srityse, kaip pramonės medžiagos, kuro elementai, pažangios gamybos sistemos, biotechnologija⁵ ir klimato kaitos aspektai. Šiose ir kitose srityse reikėtų sustiprinti bendradarbiavimą pagal būsimą 7-ąją mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos pagrindų programą.

ES ir JAV turėtų toliau bendradarbiauti nustatant prioritетines bendradarbiavimo mokslinių tyrimų sektoriuje sritis, siekiant:

- paskatinti transatlantinį ekonomikos augimą, atverti naujas transatlantines rinkas (pvz., vandenilio kuro elementai ir nano technologijos) ir rasti bendrų reglamentavimo problemų sprendimus;
- skatinti saugią ekonominę aplinką, ypač bendradarbiaujant su JAV civilinės saugos srityse. Tai apima sritis, nurodytas Komisijos komunikate dėl parengiamosios veiklos (KOM(2004) 72 galutinis) saugumo tyrimų srityje (pavyzdžiui, apsauga nuo cheminių ir biologinių teroro išpuolių bei krizių valdymo stiprinimas), o IRT srityje – technologinių sudėtinių tinklų sistemų saugumo bei patikimumo ir Informacinės visuomenės technologijų programos (IVT) informacijos infrastruktūrų sritis.

3.2.4. *Energetika*

Atsižvelgiant į dabartines aukštas ir nepastovias naftos kainas bei į poreikį spręsti klimato kaitos problemą, ES ir JAV turėtų glaudžiau bendradarbiauti stiprinant politinį dialogą dėl energijos efektyvumo ir atsinaujinančios energijos klausimų bei vystant švarias technologijas (pvz., anglies dvideginio surinkimas ir saugojimas bei kitos mažai anglies naudojančios technologijos).

⁴ Čia taip pat reikėtų nurodyti 1996 m. (skilimas) ir 2001 m. (jungimasis) Euratomo susitarimus.

⁵ Grindžiama Europos Komisijos ir JAV biotechnologinių tyrimų darbo grupės – 1990 m. įkurto dvišalio konsultacinio mechanizmo, darbu.

3.2.5. Švietimas ir profesinis mokymas

ES ir JAV turėtų toliau bendradarbiauti atnaujinant ir stiprinant dabartinį Susitarimą dėl aukštojo mokslo ir profesinio mokymo, kurio galiojimas baigiasi 2005 m. pabaigoje, siekiant skatinti žmonių mainus ir rengti politines priemones tokiais klausimais, kaip švietimo ir mokymo sistemų kokybė bei suderinamumas, galimybių sudarymas visiems mokytis visą gyvenimą ir švietimo bei mokymo sistemų atvėrimas visam pasauliui. Reikėtų išnagrinėti galimybes skatinti mokslinius tyrimus ir universitetų dėstytojų, mokslininkų bei studentų mainus tose srityse, kurios padeda gilinti ES ir JAV ekonominius ryšius.

3.3. Tinkamesnė sienų apsauga siekiant pagreitinti prekybą ir investicijas.

Po 2001 m. rugsėjo 11 d. viso pasaulio vyriausybės įvedė naujas saugumo priemones. Interesų grupės abiejose Atlanto pusėse pabrėžė, kad šios priemonės padarė akivaizdų poveikį tarptautinei prekybai. Uždavinys yra – suderinti didesnius saugumo reikalavimus su atviru ir saugiu prekybos bei keleivių transporto tęstinumu. Sklandesnė prekyba ir veiksmingesnė apsauga viena kitai neprieštarauja. Prekybą palengvinančiomis priemonėmis, skirtomis užtikrinti vienodas pradines sąlygas ir paspartinti reikalavimus atitinkančių ekonominės veiklos vykdytojų veiklą, taip pat galima užtikrinti tinkamą kontrolės lygį.

Remdamosi pagal ES ir JAV susitarimo dėl sustiprinto muitinių bendradarbiavimo transporto saugumo srityje pasiektais gerais jau atlikto darbo rezultatais, ES ir JAV turėtų skatinti abipusiškumu ir abipusiu pripažinimu grindžiamą dialogą.

Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas šiems aspektams:

- remti Europos bendrijos ir JAV susitarime dėl sustiprinto muitinių bendradarbiavimo transporto saugumo srityje nustatytus bendrus tikslus: i) visišką abipusiškumą ir abipusį saugumo standartų pripažinimą, rizikos įvertinimą, kontrolės priemones ir rezultatus bei pramonės partnerystės programas, ir ii) bendradarbiavimą rengiant tokias priemones, kaip „vieno langelio“ ir el. muitinės, kurios bus įtrauktos į Bendrijos muitinės teisės aktus;
- keistis gera praktika ir bendradarbiauti įgyvendinant ES „įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų“ (IĖVV) koncepciją. Tikslas turėtų būti – neapsiriboti vien tik IĖVV koncepcijos suderinamumu su JAV Muitinių – Prekybininkų bendradarbiavimu prieš terorizmą (angl. *US Customs-Trade Partnership Against Terrorism (C-TPAT)*) ir pasiūlyti JAV atnaujinti savo koncepciją taip, kad jos taikymo sritis atitiktų ES koncepcijos taikymo sritį, bei pasiekti abiejų programų abipusį pripažinimą ir abipusiškumą;
- susitarti su JAV vengti dvigubų kontrolių, atliekamų dėl lygiagrečiai taikomų ir kartais prieštaringų standartų. Reikėtų pabrėžti abipusį pripažinimą ir abipusiškumą. Muitinių kontrolės atžvilgiu reikėtų aktyviai siekti bendrų kontrolės standartų ir priemonių abipusio pripažinimo bei abipusiškumo tikslų;
- tartis su JAV dėl „Visuomenės sveikatos, saugumo ir pasirengimo biologiniam terorui bei reagavimo akto“ (angl. *Public Health, Security and Bioterrorism*

Preparedness and Response Act), kad būtų užtikrintas kuo mažesnis poveikis prekybai;

- suteikti naują impulsą pasaulinių saugumo standartų kūrimui, ypač skatinant saugumo standartus, kuriuos Europos bendrija ir JAV priėmė per Pasaulio muitinių organizaciją (PMO), Tarptautinę civilinės aviacijos organizaciją (TCAO) ir Tarptautinę jūrų organizaciją (ICAO). Naujausias pavyzdys būtų PMO parengtas pasaulinės prekybos saugumo ir palengvinimo standartų sistemos projektas, kurį Muitinių bendradarbiavimo taryba priims 2005 m. birželio mėnesį ir kurį vėliau įgyvendins PMO narės.
- Dar viena sritis, kurioje ES ir JAV turi bendrų interesų, – tai kova su sukčiavimu įmonėse ir finansų srityje, pinigų plovimu, terorizmo finansavimu, sukčiavimu mokesčių srityje ir mokesčių vengimu, korupcija ir kitokia finansine bei įmonių nusikalstama veikla. Todėl ES ir JAV turėtų paskatinti savo partnerius priimti aukščiausius skaidrumo, pasikeitimo informacija ir kompetentingų institucijų bendradarbiavimo standartus.

Bendrijai tapus pilnaverte PMO nare, kaip prašoma jos pirmą kartą 2000 m. pateiktoje paraiškoje, ji galės geriau prisidėti siekiant pažangos saugumo klausimais visame pasaulyje. Šiuo atžvilgiu JAV parama šiai paraiškai būtų labai svarbi.

4. EKONOMINIŲ TIKSLŲ SIEKIMAS

Interesų grupės, su kuriomis tarėsi ES, pabrėžė, kad praeityje ES ekonominės iniciatyvos su JAV dažnai nesusilaukdavo tokio politinio dėmesio, kuris būtų joms leidęs gyvuoti pakankamai ilgai, kad būtų pasiekta pasaulinių rezultatų.

Komisijos nuomone, 2005 m. aukščiausio lygio susitikime vadovai turėtų nurodyti derybininkams išnagrinėti visus būdus, kaip galima būtų pasiekti kokybiškos pažangos ES ir JAV ekonominiuose santykiuose. Turėtų būti dvigubai sustiprintas aukšto lygio politinis įsipareigojimas, o taip pat ES ir JAV aukščiausio lygio susitikimo metu turėtų būti patvirtintas bendras tikslas – siekti transatlantinės rinkos be kliūčių.

4.1. Politikos priemonės

Pirmiau minėtas ekonomines iniciatyvas galima paspartinti šiais būdais:

- Parengti aukšto lygio bendradarbiavimo reglamentavimo srityje forumą, įtraukiant abiejų pusių aukščiausio lygio įvairių sektorių reglamentavimo institucijas, kuris vyktų prieš ES ir JAV aukščiausio lygio susitikimą, bei jo vadovams pateikti metinį planą, kuriame būtų nurodyti atitinkami ateities tikslai ir prioritetai. Forumo darbe reikėtų atsižvelgti į 3.1.1 dalyje išvardytus septynis pagrindinius sustiprinto bendradarbiavimo reglamentavimo srityje elementus ir juos tobulinti, aptarti bendros reglamentavimo politikos kryptis, valdyti dabartinius ir būsimus dialogus reglamentavimo srityje bei suteikti jiems daugiau dinamizmo, ir peržiūrėti plano įgyvendinimo pažangą. Forumas turėtų stengtis gauti interesų grupių pasiūlymų.

- Siekiant įveikti vidaus kliūtis bendradarbiavimui reglamentavimo srityje, įskaitant įgaliojimų ir išteklių problemas, reikia skatinti abiejų pusių įstatymų leidėjų dialogą dėl prioritetų paskirstymo bendradarbiaujant reglamentavimo srityje, kadangi tai yra svarbus jų šalių reformų reglamentavimo srityje išorės aspektas.
- Jei reikia, bendradarbiauti sprendžiant problemas trečiojoje šalyje arba teikiant dvišalius pasiūlymus tarptautiniuose forumuose.
- Privalomais sektorių susitarimais, pavyzdžiui:
 - (a) siekiant padaryti pažangą sprendžiant 3.1 dalyje keliamus ekonominius klausimus, įskaitant investicijų palengvinimą, vyriausybės viešuosius pirkimus, aviaciją, jūrų transporto paslaugas ir abipusį profesinių kvalifikacijų pripažinimą; arba
 - (b) jeigu savarankiškas bendradarbiavimas reglamentavimo srityje konkrečiame sektoriuje nėra pakankama priemonė, jeigu kitokiais būdais negalima pasiekti pažangos arba jeigu parengtų supratimo memorandumų tarp reglamentavimo institucijų nepakako pažangai pasiekti. Tokie susitarimai turėtų būti remiami atitinkamais įgaliojimais, ir jiems turėtų būti skiriami atitinkami išteklių ir apsaugos priemonės, siekiant užtikrinti, kad juos bus galima vykdyti tiek šalies viduje, tiek tarptautiniu mastu. Šie sektorių susitarimai, priimti reglamentavimo institucijų iniciatyva, nepažeistų nepriklausomo reglamentavimo.
- Naudojant privalomą horizontalų metodą Bendrijos kompetencijos srityse, atsižvelgiant į tai, kaip vyksta bendradarbiavimas reglamentavimo srityje, įskaitant 3.1.1 dalyje minėtus septynis pagrindinius sustiprinto bendradarbiavimo elementus. Pagal šį metodą būtų privaloma tik bendradarbiauti ir konsultuotis šiose srityse. Nustatant privalomus rezultatus arba bendrą metodiką nepriklausomas reglamentavimas nebūtų pažeidžiamas.

Taip pat reikėtų išnagrinėti galimybę sukurti bendrą įmonių, vartotojų ir valdžios atstovų darbo grupę, kuri remtųsi bendrais transatlantinio įmonių ir vartotojų dialogo ištekliais.

5. IŠSAMESNI ES IR JAV SANTYKIAI

Stebint ES ir JAV ekonominius santykių struktūrą neišvengiamai iškyla susijęs klausimas dėl politinių struktūrų⁶.

⁶ Šiuo metu jos apima 1990 m. Transatlantinę deklaraciją ir 1995 m. Naująją transatlantinę darbotvarkę.

5.1. Naujoji transatlantinė darbotvarkė (NTD) – nepriklausomas įvertinimas

NTD buvo sukurta 1995 m. Praėjus dešimčiai metų Europos Komisija paprašė pagal sutartį parengti nepriklausomą ataskaitą⁷, kad būtų galima įvertinti pasiektus tikslus ir pasiūlyti galimybes ateičiai.

Ataskaitoje matomi iš esmės geri dešimties metų nuo 1995 m. ES ir JAV bendradarbiavimo rezultatai. Dauguma svarbiausių NTD tikslų, pavyzdžiui, susijusių su Vidurio ir Rytų Europa bei Balkanų valstybėmis, buvo iš esmės pasiekta. Pagal NTD mainai tarp ES ir JAV vyko intensyviau, sistemingiau ir produktyviau. Tarp subjektų, kurie anksčiau mažai bendradarbiavo, buvo sukurtas reguliarus dialogas. NTD, dažnai remdamasi išplėstomis ES kompetencijomis, pasirodė pakankamai lanksti, kad galėtų nagrinėti naujus klausimus, kaip antai vidaus saugumas ir kova su terorizmu. Taip pat sustiprėjo bendradarbiavimas užsienio politikos klausimais.

Tačiau ataskaitoje aprašoma, kad ekonominiai politiniai ES ir JAV santykiai yra mišrūs – minimas nepakankamas ekonominių susitarimų įgyvendinimas ir poreikis abiejose pusėse įtraukti pagrindinius teisėkūros ir reglamentavimo veikėjus. Ataskaitoje daroma išvada, kad ES ir JAV ekonominė politinė darbotvarkė turi būti pradėta iš pradžių.

Ataskaitoje taip pat daroma išvada, kad ES ir JAV politiniam dialogui žalos padarė aukščiausio politinio ir tarnybinio lygio politinių pastangų stoka, ir kad Vašingtone pačios ES prasmė nelabai suprantama. Be to, ataskaitoje pastebima, kad NTD trūkumai plačiai suvokiami. Pirmia, daugelis skundžiasi, kad politinių įsipareigojimų stoka sumažino darbotvarkės gebėjimus spręsti didžiausias problemas. Antra, apgailėstaujama dėl jos viešojo profilio ir technokratinio įvaizdžio. Trečia, skundžiamasi, kad procesas yra per didelės apimties, neproporcingas lyginant su tikruoju rezultatu, perkrautas problemomis, o pagrindiniuose strateginiuose klausimuose nenustatyti prioritetai. Galiausiai, buvo juntama, kad dėl skaidrumo stokos ES valstybės narės nebuvo pakankamai aktyvios, ir kad į darbotvarkę ir pagal ją vykstančius mainus nebuvo įtraukti įstatymų leidėjai.

Ataskaitoje pripažįstamas kai kurių interesų grupių argumentas, kad, siekiant užtikrinti pažangą, reikia pasirašyti išsamų ES ir JAV partnerystės susitarimą. Jo privalumas būtų toks, kad santykiai su JAV pirmą kartą būtų grindžiami tvirtu susitarimu. Tačiau politiniuose sluoksniuose abipus Atlanto, kaip matyti iš ataskaitos, šis susitarimas sulaukė nedaug paramos. Be to, perspėjama, kad nereikėtų tikėtis daugiau, negu galima pasiekti politinėmis priemonėmis.

Galiausiai, ataskaitoje daroma išvada, kad NTD struktūra turėtų būti labiau integruota ir išsamesnė bei mobilizuotų daugiau politinių pastangų.

⁷

2005 m. balandžio 18 d. akademikų grupės, kuriai vadovauja Profesorius John Peterson, ataskaita „Europos Sąjungos ir Jungtinių Valstijų santykių struktūros apžvalga – Nepriklausomas tyrimas“.

5.2. Mūsų ambicijas atitinkantis ES ir JAV santykių politinis pobūdis

Komisija mano, kad ES ir JAV santykiai turi įgauti aiškesnį politinį pobūdį, tapti labiau strateginiais ir veiksmingesniais, norint įgyvendinti mūsų bendrą tarptautinę demokratijos, taikos ir gerovės viziją. Laikas yra tam tinkamas. Paskutinis JAV prezidento ir Valstybės sekretoriaus apsilankymas Briuselyje parodė, kad JAV taip pat yra suinteresuotos glaudžiau bendradarbiauti.

Vienas rezultatas galėtų būti transatlantinės deklaracijos atnaujinimas, pabrėžiant bendras vertybes ir nustatant bendros veiklos prioritetus, pripažįstant, kad ES ir JAV ekonomika yra tarpusavyje tampriai susijusios, o jos abi siekia kovoti su bendrais iššūkiais pasaulyje ir savo regionuose⁸. Tokiu būdu, ES dėl savo užsienio politikos institucijų reformos tampant vis svarbesne tarptautinėje arenoje, ES ir JAV dialogas įgautų politinį pobūdį.

Be to, reikia naujų pastangų siekiant į ES ir JAV mainus labiau įtraukti įstatymų leidėjus, kad ES galėtų geriau suprasti JAV Kongreso, o JAV – Europos Parlamento vaidmenis. Organizuojant ES ir JAV santykius pagal metodą „iš apačios į viršų“, reikėtų restruktūrizuoti teisinį dialogą.

Priėmus Sutartį dėl Konstitucijos Europai, pataisyta ES ir JAV santykių struktūra turės remtis svarbiomis jos nuostatomis.

Todėl Komisija rekomenduoja išnagrinėti šias galimybes:

- suteikti santykiams stiprų politinį impulsą, siekiant skatinti ir tobulinti dabartinę jų struktūrą;
- ES ir JAV aukščiausio lygio susitikimų metu nustatyti strateginius prioritetus ir įvertinti ankstesniaisiais metais padarytą pažangą siekiant tikslų;
- vesti derybas dėl naujo bendrų veiksmų plano siekiant įgyvendinti politinius prioritetus ir juos atnaujinti kasmetinių ES ir JAV aukščiausio lygio susitikimų metu;
- sudaryti forumą, kurio metu būtų galima pasidalinti nuomone dėl bendrai rūpimų makroekonominių klausimų;
- sustiprinti transatlantinį įstatymų leidėjų dialogą (kurį sudarytų Europos Parlamento ir abiejų JAV Kongreso rūmų atstovai), kuris būtų pirmas žingsnis pilnavertės „Transatlantinės asamblėjos“ link⁹. Šis dialogas būtų grindžiamas tuo,

⁸ Panašią mintį 1962 m. liepos 4 d. pasiūlė prezidentas John F. Kennedy sakydamas kalbą Filadelfijoje: „...Jungtinės Valstijos pasirengusios pasirašyti tarpusavio priklausomybės deklaraciją, ...būsime pasirengę su vieninga Europa aptarti galimybes ir būdus sukurti konkrečią Atlanto partnerystę – abipusiai naudingą naujos, šiuo metu besikuriančios Europos Sąjungos ir čia prieš 175 metus įkurtos senos Amerikos Sąjungos, partnerystę. Visa tai nebus užbaigta per metus, tačiau leiskime pasauliui suvokti, kad toks yra mūsų tikslas.“

⁹ Šiuo atžvilgiu 2005 m. sausio 13 d. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl transatlantinių santykių buvo pareikšta, kad Parlamentas „mano, kad reikia aktyviai dalyvauti Transatlantiniame įstatymų leidėjų

kad jo užduotis būtų suvokiama plačiau nei dabar, įskaitant 4.1 dalyje aptartus reglamentavimo klausimus. Galėtų būti įtraukti šie aspektai:

- (c) kurti transatlantinio įstatymų leidėjų ir naujos transatlantinės dienotvarkės dialogų sąveiką, kviečiant dalyvauti išrinktus atitinkamų politinių krypčių atstovus ir koordinuojant susirinkimus;
 - (d) raginti Europos Parlamentą ir JAV Kongresą: i) pradėti naujas, bendrai vykdomas įstatymų leidėjų mainų programas ir ii) įkurti nedidelį, aktyvų transatlantinio įstatymų leidėjų dialogo sekretoriatą;
 - (e) finansuoti ES studijų grupę JAV Kongreso nariams, kuriuos priims Komisijos delegacija Vašingtone;
 - (f) prieš ES ir JAV aukščiausio lygio susitikimus organizuoti įstatymų leidėjų aukščiausio lygio susitikimus;
- skatinti ES ir JAV socialinių partnerių dialogą, įskaitant trišalės konferencijos dėl santykių pramonės srityje organizavimą;
 - atnaujinti ES ir JAV pilietinės visuomenės, akademikų ir kitų specialistų dialogą;
 - plėsti žmonių mainus.

Komisija taip pat planuoja su valstybėmis narėmis pradėti kampaniją JAV, skirtą informuoti apie ES, kas ji yra ir ką ji daro.

6. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Pirmiau pasiūlytomis iniciatyvomis ketinama sukurti pirmą nuoseklų paketą, kuriame būtų surinkti pasiūlymai, kaip parengti bendrą ilgalaikę ES ir JAV ekonominės partnerystės stiprinimo strategiją kuriant rinką be kliūčių ir stiprinant ES ir JAV santykių platesnę struktūrą. Tačiau tuo pačiu ES ir JAV turi pripažinti, kad buvo įgyvendinta mažiau kaip pusė visų pagal 1998 m. transatlantinę ekonominę partnerystę pasiūlytų priemonių, kaip tai jau pripažino ES atnaujindama Lisabonos darbotvarkę. Todėl sąlyga naujoms iniciatyvoms turi būti kokybiška pažanga bendradarbiaujant, reguliariai ir kruopščiai nustatant prioritetus bei kontroliuojant rezultatus politiniame ir aukštame tarnybiniame lygmenyje, įskaitant nuolatinę sąsają su metiniu aukščiausio lygio susitikimu. Pradedant įgyvendinti naujas idėjas, reikia laikytis disciplinos ir realizmo principų.

Komisija rekomenduoja:

- Tai, kad ji, remdamasi šiuo komunikatu, pagal pirmiau pateiktus pasiūlymus, kartu su Jungtinėmis Valstijomis parengtų bendrą ES ir JAV ekonominės

dialoge, kad tarp šių šalių būtų nedelsiant pradėta įgyvendinti ankstyvo įspėjimo sistema ir kad dabartiniai parlamentiniai mainai laipsniškai būtų pertvarkyti į *de facto* „Transatlantinę asamblėją“.

partnerystės stiprinimo strategiją, kuri deklaracijos forma būtų pateikta 2005 m. ES ir JAV aukščiausio lygio susitikimo metu. Joje būtų:

- (a) kiek galima tiksliau nurodyti ES ir JAV ekonominės partnerystės kokybiškos pažangos kuriant rinką be kliūčių tikslai ir sektoriai;
 - (b) abiejų pusių tiesioginiams kompetentingiems derybininkams atitinkamuose sektoriuose nurodoma per šešis mėnesius parengti kalendorinius įgyvendinimo planus, kaip kiek galima geriau pasiekti šiame komunikate išdėstytus tikslus, tinkamai derinant privalomas ir neprivalomas priemones;
- Iki 2005 m. ES ir JAV aukščiausio lygio susitikimo išnagrinėti 5 dalyje išdėstytas galimybes stiprinti bendrą ES ir JAV santykių struktūrą ir, jei abi pusės mano esant reikalinga, – iš anksto parengti pasiūlymą 2006 m. ES ir JAV aukščiausio lygio susitikimo vadovams.

IMPACT ASSESSMENT FORM

TITLE OF PROPOSAL

Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee: “Strengthening the EU-US Economic Partnership for the 21st Century”

DOCUMENT REFERENCE NUMBER

1. WHAT ARE THE IMPACTS LIKELY TO RESULT FROM THE PROPOSAL?

1.1 Economic impacts

The creation of positive economic impacts lies at the heart of the Commission initiative to enhance the transatlantic economic partnership.

The proposal is likely to spur economic growth within the EU. Reducing barriers on both sides of the Atlantic will lead to more trade, investment and procurement opportunities. Removing these obstacles will contribute to a more efficient production of goods and services in Europe and will entail the benefits of larger scale economies. Moreover, it is possible to achieve mutual recognition or even harmonization of differing standards which represent obstacles to trade today, with a favourable cost effect for companies.

Enhanced cooperation with the US in the field of research and development will make an important contribution to stimulating innovation. In sectors where potential for new transatlantic – or even global – markets exists (e.g. hydrogen fuel cell technologies), joint research will promote the development of new technology. In addition, the work envisaged in the field of intellectual property rights (IPR) has the potential to bring better IPR protection, adding incentives to conduct research with a view to developing innovative products and procedures.

1.2 Environmental impacts

Representatives from environmental organisations were invited to participate in the stakeholder consultation process. However, as the envisaged policy options are still rather broad and would need to be transformed into more specific proposals, concrete concerns regarding potential environmental impacts will have to be addressed at a later stage. At this juncture, however it can be said that impacts on the environment of the proposed communication are likely to be limited and globally positive. The reduction of trade barriers that might result from the EU-US partnership and its subsequent economic growth should promote efficiency gains for the use of natural resources. Possible scale effect, i.e. increased use of resources linked to economic growth, should be less significant and will be mitigated by both Parties which have the capacity and the regulatory framework to manage such impacts.

Moreover, the partnership will promote a better coordination of US and EU trade related policies in areas that are fundamental to protecting the environment and consumer health, for example sanitary and phytosanitary policy, trade and environment.

In the event that the proposed policy options would subsequently lead to binding commitments or legislative proposals, a thorough environmental impact assessment would be undertaken in accordance with the Communication on Impact Assessment COM/2002/0276 final.

1.3 *Social impacts*

To the extent that the reduction of barriers to trade and investment promotes economic growth, the proposal is likely to have a positive impact on *employment*. As far as *wages* are concerned, it should be mentioned that fears that increased market openness would place downward pressure on wages are not substantiated in the transatlantic context, given comparable wage levels.

It should be noted that one of the explicit aims of the proposal is to improve transatlantic cooperation on *health and safety standards*. Increased transparency and improved consumer protection will be to the benefit of European consumers. At the same time, both sides would retain full regulatory autonomy.

There is nothing in the proposals set out in the Communication which could undermine the social model.

1.4 *Impacts on third countries and international relations*

The impact on third countries will essentially unfold in three areas: (i) joint EU-US efforts in promoting IPR protection, (ii) promotion of global telecommunication standards and introduction of independent telecoms regulators in third countries, (iii) joint EU-US efforts on standard setting in global *fora*.

The Commission proposal does not affect the EU's WTO obligations. The initiatives proposed are compatible with and complementary to WTO rules. The WTO TBT code allows the EU to conclude mutual recognition agreements and to accept technical regulations of other countries as equivalent.

2. **HOW TO MONITOR AND EVALUATE THE RESULTS AND IMPACTS OF THE PROPOSAL AFTER IMPLEMENTATION?**

The Commission recommends the formulation of a joint strategy for the enhancement of the EU-US economic partnership which would direct competent negotiators on both sides in the respective agreed sectors, to draw up as soon as possible implementation plans to achieve to the fullest extent possible the objectives set out in this Communication. It also directs negotiators to start work on a binding Economic Partnership Agreement. Monitoring of implementation would be achieved through the existing and any proposed new dialogue structures.

3. **STAKEHOLDER CONSULTATION**

3.1 *Which interested parties were consulted and what were the results of the consultation?*

Following the agenda set out in the 2004 summit declaration, stakeholders in the EU (and the US) were invited to comment on how to improve the economic partnership with the US. Public consultation in the form of a questionnaire was launched on 30

September 2004. The business community, environmental and consumer organizations, trade union and other interested groups and individuals were invited to provide their views on the obstacles they face when trading or investing in each other's markets as well as on future trade and economic relations between the European Union and the United States. The questionnaire was provided on the "Your Voice in Europe" Internet site and was open until 31 December 2004. It received about 100 serious and constructive contributions. Inputs came from a broad range of interested parties. Contributions of stakeholders who gave their consent were published on the Internet. Interested parties also had the opportunity to present their views at stakeholders' conferences in Brussels on 22 October 2004 and 7 March 2005.

3.2 Compliance with minimum standards for consultation

The Commission ensured that relevant parties had an opportunity to express their opinions on the question of how to foster the transatlantic economic partnership. By inviting all interested parties to participate in two conferences and to complete a comprehensive questionnaire, the Commission guaranteed that all interests were sufficiently taken into account in the consultation process. It also ensured that generous deadlines provided stakeholders with adequate time to formulate their answers. Finally, by making the relevant information public, the publication and feedback requirements of the Commission were met.